

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Prof. dr. James Kennedy
College Hall (F)
Campusplein 1
Kamer 0.5
3584 ED Utrecht

Erfgoed en Kunsten
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
7617921

Datum 31 mei 2019
Betreft Opdrachtbrief herijking Canon van Nederland

Geachte heer Kennedy,

In het Regeerakkoord is afgesproken de Canon van Nederland uit te reiken aan alle achttienjarigen en personen die het Nederlandschap verwerven. De Canon van Nederland is in de jaren 2005 tot 2006 met zorg samengesteld door de commissie Van Oostrom. De commissie adviseerde destijds de canon om de vijf jaar opnieuw tegen het licht te houden. 'Het is geen in beton gegoten canon. En net zoals het weggennet, moet ook de canon voortdurend worden onderhouden.'¹

Het moment van herijking is nu gekomen. Ik heb dit ook aangekondigd in een aantal brieven aan en debatten met de Kamer en toegezegd dat ik hiervoor een onafhankelijke commissie in zal stellen.²

1. Doelstelling en functie

Net als in de jaren 2005-2006 gaat het om een canon met als doel het bewerkstelligen van gedeelde (cultuur)historische kennis en een bredere culturele en maatschappelijke kennis over Nederland in een internationale, vooral Europese context. Als aanleiding hiervoor noemt het Regeerakkoord: 'We vinden het belangrijk de kennis over onze gedeelde geschiedenis, waarden en vrijheden te vergroten. Deze maken ons tot wat we samen zijn.'³ De in 2005-2006 samengestelde canon diende aandacht te besteden aan 'waardevolle onderdelen van onze geschiedenis'. Daarbij werd uitdrukkelijk vermeld dat deze 'zowel betrekking hebben op positieve en negatieve aspecten daarin, aangezien beide aspecten hebben bijgedragen aan de vorming van de Nederlandse cultuur.' Ook

¹ Entoen.nu. [De canon van Nederland. Rapport van de commissie ontwikkeling Nederlandse Canon](#). Deel A. Den Haag. 2006, p. 76.

² [Erfgoed telt. De betekenis van erfgoed voor de samenleving](#), p. 22. Daarmee geef ik uitvoering aan het verzoek in de aangenomen moties Bergkamp/Sjoerdsma (32830-242) en Geluk-Poortvliet/Rog (32830-237).

³ Regeerakkoord [Vertrouwen in de toekomst](#), 2017, p. 19.

diende de canon aandacht te besteden 'aan de wijze waarop onze cultuur is en wordt beïnvloed door niet-Nederlandse culturen.'⁴

Onze referentie
7617921

Ik vraag uw aandacht voor de breedte van de canon: de vensters bieden een blik op onder meer kunst en cultuur, taal en literatuur, geografie, techniek en wetenschap. Ik vraag u ook evenwichtig aandacht te besteden aan de verhalen en perspectieven van verschillende groepen in de samenleving, en om de schaduwkanten van de Nederlandse geschiedenis voldoende aan bod te laten komen. Uit onderzoek blijkt dat het concept van vensters als doorkijk op de geschiedenis goed werkt. De herijking gaat dan ook vooral over het tegen het licht houden van keuzes en teksten die twaalf jaar geleden op grond van de inzichten van toen gemaakt zijn.

Ik vraag u ook om rekening te houden met de meerdere functies van de Canon van Nederland. De eerste bestaat uit het gebruik van de canon in het onderwijs, met name het primair onderwijs. Uit een enquête blijkt dat ruim tachtig procent van de leraren in het primair onderwijs de canon aanreikt in het onderwijs. De tweede functie bestaat uit een stimulerende rol bij de overdracht van kennis over het verleden. Zo heeft zich de afgelopen jaren een bloeiend netwerk van Canonmusea gevormd die (jonge) bezoekers wijzen op voorwerpen die verbonden zijn met de vijftig vensters. Ook zijn na de publicatie van de Canon van Nederland in 2006 met veel enthousiasme in het hele land regionale canons ontwikkeld. Al deze initiatieven dragen bij aan het overkoepelende doel waaraan wij allen hechten: het overdragen van kennis over het verleden en onze maatschappij, vooral aan een jongere generatie. De derde functie bestaat uit de kennismaking met de Nederlandse cultuur en geschiedenis voor nieuwkomers. Om die reden zal de herijkte canon ook worden uitgereikt aan personen die het Nederlanderschap verwerven. Het primaire doel blijft echter gedeelde kennis als zelfstandige waarde. Zoals de commissie Van Oostrom verwoordde: 'Ons gaat het vooral om de waarde canon in zichzelf, niet als de vermeende oplossing van een speciaal probleem'.⁵

2. De canon en het onderwijs

De huidige formulering over de plek van de canon in het curriculum luidt: 'de vensters van de Canon van Nederland dienen als uitgangspunt ter illustratie van de tijdvakken'. In het kader van curriculum.nu analyseert het team Mens & Maatschappij de plek van de canon in het curriculum. Ik vraag u daarom contact te houden met het ontwikkelteam Mens & Maatschappij en, wanneer gewenst, over de plek van de canon in het curriculum advies te geven. Ook vraag ik u om aandacht te hebben voor de samenhang tussen de herijkte canon en het onderzoek naar het te ontwikkelen historische referentiekader.

Daarnaast vraag ik u om goed rekening te houden met de behoeften van leraren en leerlingen in het onderwijs. Zij zijn immers 'grootverbruiker' van het beschikbare materiaal over de canon. Daarbij denk ik zowel aan het primair als het voortgezet onderwijs, en niet alleen aan het geschiedenisonderwijs, maar ook aan de andere hierboven genoemde domeinen.

⁴ [Taakopdracht voor de commissie Ontwikkeling Nederlandse canon](#), 2005, p. 2.

⁵ Entoen.nu. [De canon van Nederland. Rapport van de commissie ontwikkeling Nederlandse Canon](#). Deel A. Den Haag. 2006, p. 24.

3. Reikwijdte en verantwoordelijkheden

Als minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap neem ik het initiatief tot de herijking van de canon. Scholen en leraren zijn belangrijke spelers om de vensters van de canon aan te reiken aan hun leerlingen, maar zij hebben hierbij ook anderen nodig. De Canon van Nederland is er voor alle Nederlanders. Met het oog op deze reikwijdte geef ik u de volgende aandachtspunten mee:

- De commissie van 2005-2006 heeft een open werkwijze gehanteerd en met uiteenlopende partijen uit het onderwijs, het culturele veld en de maatschappij gesproken. Ik verzoek u ook zo'n open werkwijze te hanteren.
- De canon wordt op de website Entoen.nu digitaal gepresenteerd. Daarbij zijn er verbindingen met instellingen op het gebied van geschiedenis, onderwijs en erfgoed. Ik verzoek u met de herijking van de canon beschrijvingen aan te leveren voor de basistekst van de vensters.

4. De levensduur van een canon

Opvattingen over het verleden kunnen snel veranderen en geschiedenis is voortdurend onderwerp van gesprek, terwijl papier soms geduldig is. De vorige commissie adviseerde de canon om de vijf jaar te herijken. Dat bleek in de praktijk wat te snel: het onderwijs heeft behoefte aan een zekere rust en stabiliteit om de vensters goed te kunnen overdragen. Ik verzoek u dan ook te adviseren welke frequentie voor herijking van de canon passend is.

5. Werkwijze van de commissie

Gezien de soms felle discussies over de Nederlandse identiteit, is het van groot belang dat uw commissie in onafhankelijkheid zijn werk kan doen. Bij de totstandkoming van de canon in 2005-2006 is veel moeite gedaan om te voorkomen dat de politiek zich direct zou uitspreken over wat wel en niet (en hoe) in de Canon van Nederland zou moeten worden beschreven. In verschillende moties heeft de Tweede Kamer de onafhankelijkheid van uw commissie benadrukt.⁶ U krijgt dan ook de ruimte om zelf de commissie samen te stellen. Ik vraag u wel om bij de samenstelling van de commissie oog te houden voor diversiteit van de leden. De wijze waarop de commissie haar voorstellen afstemt op wat maatschappelijk wenselijk en onderwijskundig én praktisch haalbaar is, is een zaak van de commissie zelf.

6. Enkele praktische zaken

Bij uw werkzaamheden gaat het niet om de eerste samenstelling van de canon, maar om een herijking. Gelet daarop acht ik een kortere termijn dan voor de commissie uit 2005-2006 mogelijk. Ik verzoek u uw werkzaamheden voor 1 april 2020 af te ronden. De commissie levert een eindrapport op met, zoals in het voorafgaande aangegeven, als onderdelen:

- De herijkte canon;
- basisteksten voor de vijftig vensters van de Canon van Nederland;
- een advies over frequentie en evaluatie/herziening van de canon;

⁶ Moties van de leden Bergkamp/Sjoerdsma (32830-242) en Geluk-Poortvliet/Rog (32830-237).

- een bondig eindrapport met verantwoording over de gemaakte keuzes.

Onze referentie
7617921

Vóór 15 januari 2020 verwacht ik een eerste rapportage, om gezamenlijk de tussenstand op te maken.

Aan de commissie worden de kosten vergoed van een full time inhoudelijk en organisatorisch secretaris, aan te stellen in overleg met de voorzitter. Voor voorzitter en leden worden vacatiegelden beschikbaar gesteld en eventuele reiskosten vergoed.

Op uw schouders rust een prachtige en belangrijke opdracht. Ik wens uw commissie veel succes en wijsheid bij haar werkzaamheden.

Met vriendelijke groet,

de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Ingrid van Engelshoven